

Međimurje

Nataša Novak, prof., odgajateljica mentorica
Dječji vrtić Fijolica, Prelog

U Dječjem vrtiću Fijolica već se niz godina njeguju običaji i kultura međimurskog kraja. Ovim se aktivnostima jača razvoj djetetova zavičajnog identiteta s naglaskom na dijalektalne osobitosti tog identiteta. Usmjeren rad na ovim aktivnostima pokazuje da djeca izrastaju u osobe koje poznaju, vole i njeguju svoj kulturni identitet i tradiciju, te koje s motiviranošću upoznaju i poštuju tradiciju drugih.

U odgojno-obrazovnoj skupini 'Pčelice' prije dvije godine započeo je projekt 'Međimurje', a njegove aktivnosti odvijaju se i danas. Projekt je potaknut dječjom znatiželjom

izazvanom razlikama u govoru pojedine djece i otkrivanjem značenja već pomalo zaboravljenih međimurskih riječi kojima se neka djeca služe. Naš je zadatak bio razvijanje funkcionalnih

spособnosti djece uz stvaranje mogućnosti za razvoj dječjeg suradničkog učenja. Postavili smo osnovni zadatak: *što znamo, što želimo znati i kako doći do informacija:*



Tradicionalna igra s pjevanjem *Šećem, šećem drotičko*

istražujemo i stvaramo



Druženje s Elizabetom Toplek, etno-pjevačicom međimurskih narodnih pjesama

Kakve su to smiješne i čudne riječi? Lana (6)

Jesu li nekada imali igračke? Viktor (6,9)

Kaj su jeli? Josip (7)

Čega su se igrali? Jana (7)

Kako su se oblačili? Eva (6,4)

U kakvim kućama su živjeli? Helena (6,6)

Ako nije bilo puno tvornica, kaj nisu nikaj delali? Erik (6,8)

Moguće izvore informacija odlučili smo pronaći među članovima obitelji u neposrednom okruženju, od baka i djedova, no služili smo se i različitim knjigama, časopisima i internetom. Ubrzo je odgojno-obrazovni rad u svim segmentima bio 'zahvaćen' našim istraživanjem i učenjem vezano za temu kojom smo se počeli baviti. Kao preduvjet aktivnom, integriranom učenju, stvorili smo poticajnu i zanimljivu materijalnu sredinu, koja ponudom materijala potiče djecu na interakciju i manipulaciju. Uključili smo roditelje, obitelj i užu zajednicu, pa su djeca svakodnevno u vrtić donosila razne nekadašnje uporabne predmete, igračke, svirala. Svako je dijete imalo mogućnost odabrati ono što je predmet njegova interesa, te na koji će način to istraživati i interpretirati,

povezujući rezultate s prethodnim znanjem i iskustvom.

Igre, brojalice, malešnice i legende

Prezentirajući jedni drugima rezultate svojih aktivnosti, potaknuli smo raspravu i međusobnu komunikaciju djece. Iz aktivnosti su proizašli različiti rezultati, stavovi, perspektive i promišljanja, pa se i podržavanje uzajamnog razumijevanja nametnulo kao vrlo odgovoran zadatak, kako za djecu tako i za odgovajatelje. Započeli smo aktivnost izrade Međimurskog dijalektalnog rječnika koji smo svaki dan nadopunjavali novim riječima koje su bile zaboravljene ili nama posve nepoznate. Počeli smo sakupljati, bilježiti, promatrati, istraživati, objašnjavati i prepričavati, vježbati i prakticirati igre, brojalice, malešnice, legende i bajke, rugalice i uspavanke. Kao vrlo korisni partneri i suradnici pokazali su se djedovi i bake, koji su nam s neskrivenim oduševljenjem spremno pomagali u pripremi i realizaciji obilja zanimljivih i vrijednih aktivnosti. Motiviranost djece dovela nas je do niza aktivnosti drukčijih od dotadašnjih. Tako smo

kroz igru, istraživanje, posjete i niz druženja, poticajne materijale, raspravu i interakcije, upoznali nekadašnja jela, odjeću, obuću, igre, igračke, pjesme, kola, običaje, igre i igračke, te stare obrte. Djecu se osobito dojmio 'žvegláč' – majstor koji izrađuje igračke i svirala.

Naša je škrinjica etno-bлага narasla, a prikupili smo:

Brojalice i igre prstićima:

Križ kraž, Ov ide v lov, Pikec lakec, Okoš bokoš, Egere begere, Đura pura

Elementarne igre – igre s pravilima:

Činkanje, Frc kotoč, Škurekovanje, Dukanje-školicice, Žuga hodi dimo, Tot i žandor, Bapčekovanje, Broče, Topkanje

Igre s pjevanjem:

Tancaj, Igra kolo, Pi, pi, Mali bratec Ivo, Šećem šećem drotičko

Pjesmice:

Vrapček se je ženil, Oj Suza, Suzena, Krpice, krpice, Klinček stoji pod oblokom, Išla žena na gosti, Prvo leto služim

Praćenje aktivnosti se redovito dokumentiralo foto i video zapisom, te nam je služilo za refleksiju, analizu, procjenu individualnog napretka djetetovih sposobnosti, poticanje međusobnog učenja i rasprave, ali i predstavljanje tijekom projektnih aktivnosti roditeljima i suradnicima. Aktivirali smo i širu zajednicu našega grada. U Knjižnici i čitaonici grada Preloga prepoznali su naše potrebe i spremno organizirali sklop aktivnosti *Međimurske bajke 2012*. Pričali smo, opisivali, slušali, odgovetavali međimurske riječi i na kraju upoznali legendu preloškog kraja o Pisjaneku. Kako ni sami nismo znali tko je Pisjanek, odgovore smo potražili od naših djedova i baka.

- To je lik uz kojeg sam odrasla. Živio je ponekad na našem tavanu, a ponekad i u podrumu, po potrebi. Pisjanek je bio odgojna metoda u našoj obitelji. Ne dao Bog da ga tko sretno! Ah, dragi Pisjanek, zbog tebe sam željna kobasica s tavana! (N. N.)
- Pisjanek – Psoglav ili slične izvedenice... dakle čudan stvor s pasjom glavom, četiri noge, dugom kosom

zelene boje, dlakav... To je ustvari bio nekakav zastrašujući izopačeni stvor... njime su se plašila djeca da ne ulaze u šume ili odlaze na opasna mjesta jer će ih tamo dočekati Pisjanek. Govorilo se: 'Zločest k'o Pisjanek!' (D. M.)



Igra s kocenjem



Proučavanje strukture Svetomarske čipke



Istraživanje i uspoređivanje nekad i danas



Međimurska legenda o zmaju Pozoju

Aktivnost smo završili izložbom dječjih likovnih radova u prostorima Knjižnice i čitaonice.

U zajednici

Kako bismo što više saznali o povijesti našeg zavičaja, sudjelovali smo na tematskoj edukativno-kreativnoj radionici *Muzejske pričalice* za djecu predškolske dobi. Na djeci zanimljiv i vrlo prihvatljiv način, saznali smo niz povijesnih podataka o nastanku Starog grada i obitelji Zrinski, kao i međimursku legendu o zmaju Pozoju. Sa svojim likovnim radom nastalim nakon radionice sudjelovali smo na izložbi u Muzeju Čakovec. Kulturna udruga Seljačka sloga, koja aktivno radi na očuvanju i promicanju kulturne baštine, našoj je djeci predstavila svoje tamburaške, folklorne i pjevačke aktivnosti. Ova je suradnja rezultirala nastupom naše djevojčice Eve Petković na 6. Dječjoj smotri međimurskih popevki u Toplicama Sv. Martin. Na poziv mjesne Turističke zajednice, nastupali smo s kratkim etno-glazbeno-scenskim prikazom na Sajmu cvijeća. Naši su partneri u učenju i predstavnici muzeja Croata insulanus, članovi Udruge studenata, Udruge umirovljenika, te Osnovna i Srednja škola Prelog. Realizirali smo i niz druženja, a posebice izdvajamo druženje s Elizabetom Toplek, 'tetom Lizom', značajnom etno-pjevačicom međimurskih narodnih pjesama. Česta druženja s roditeljima popratili smo igrajući stare igre, plešući čardaš i međimurska kola. Suradnju nastavljamo raznim oblicima interakcije kao što su radionice, druženja, izleti i posjeti. Roditeljima smo predstavili cilj, zadatke i očekivane ishode, te omogućili praćenje projekta sudjelovanjem, putem medija, izložbe dječjih likovnih radova, prezentacije ili postera. Projekt smo roditeljima predstavljali svakodnevno – putem društvene mreže, weba, plakata i panoa. U medijima su popraćene naše aktivnosti (radiopostaja Studio M, Večernji list, tjednik Međimurje). Projekt je prezentiran i na regionalnoj i državnoj smotri projekata iz područja Nacionalnog programa odgoja i obrazovanja za

STOLEC - STOLICA
 CUCEK - PAS
 HIŽA - KUĆA
 KAVUČ - KREKET
 SPOHRET - ŠTEDNJAK
 PAJCEK - SVINJA
 ROJNGLIJA - POSUDA
 JOGENJ - VATRA
 ŠTONFE - ČARAPE
 SALOTA - SALATA
 VASNKUŠ - JASTUK
 PRALJISČE - SPUZVA
 ZRČALO - OGLEDALO
 COKLJI - CIPELI
 PICEK - PILIC
 MELJA - BRAGNO
 CUKOR - ŠECER
 OČET - SIRČE
 PARADAZ - RAJEICA
 VUGOREK - KRASTAVAC
 ŽLICA - KAŠIKA
 VULICA - ULICA

Dijalektalni rječnik nastao je u suradnji s obiteljima

ljudska prava i demokratsko građanstvo Vlade RH za područje ranog i predškolskog odgoja, koju je organizirala Agencija za odgoj i obrazovanje. Dio projekta predstavljen je na radionicama Udruge odgajatelja 'Krijesnice' u Svetoj Mariji, Čakovcu i Prelogu, a dio aktivnosti prezentiran je i na OMEP-ovoj Europskoj konferenciji 2013., kao primjer dobre prakse. Na temelju ovog projekta uključili smo se u akciju 'Say Hello to the World' posredstvom diplomatskog predstavništva Republike Slovenije. Isto tako videokonferencijskim komunikacijskim kanalom surađujemo sa *Scargill Infant School* iz Londona, a očekujemo i videokonferencije s Italijom, Austrijom, Mađarskom i Poljskom. Ova će nam iskustva pomoći u predstavljanju domicilne kulture i učenju o kulturama drugih i drukčijih.

'Demokracija nije neko idealno postignuto stanje, nego proces koji se kontinuirano razvija i unapređuje, tako i predstavljeni projekt nije postignuto stanje koje se dalje ne istražuje i ne razvija, nego poticaj na promišljanje kako stvarati situacije u kojima djeca žive prava i uče o njima.'

citat iz knjige 'Živjeti i učiti prava'

Literatura:

1. Maleš, D., Milanović M., Stričević, I. *Živjeti i učiti prava: Odgoj za ljudska prava u sustavu predškolskog odgoja*, FFPRESS, Filozofski fakultet Sveučilišta u Zagrebu, Zagreb, 2003.

istražujemo i stvaramo